

16 Mart 2016

GÜNLÜDÜR

Sayı : 64272063-610-7980
Konu : Yazılı Soru Önergesi (7-1763)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : TBMM Başkanlığının 04.02.2016 tarihli ve 43452547-120.07-17417 sayılı yazısı.

Çanakkale Milletvekili Sayın Bülent ÖZ'ün tarafıma tevcih ettiği 7/1763 esas nolu yazılı soru önergesi, T.B.M.M. İç Tüzüğü'nün 99 uncu maddesi gereği aşağıda cevaplandırılmaktadır.

Bilgilerinizi arz ederim.

Dr. Berat ALBAYRAK
Bakan

Ek :7-1763 Esas Numaralı Önerge Cevabı (4 sayfa)

Sorular 1, 2, 3, 4, 5:

Yenilenebilir enerjiyi tercih eden küresel bir dönüşümün başladığına tanıklık ediyoruz. Geçtiğimiz günlerde Paris'te yapılan İklim Zirvesi Konferansında (COP21), fosil yakıtlarının kullanımı kısaltılarak sera gazı emisyonları azaltılarak küresel sıcaklık artışının 1,5 ila 2 derecede kalması için çaba gösterileceği, katılımcı ülkeler tarafından kabul edilerek oybirliği ile onaylandı. Buna göre hukukten bağlayıcı olacak anlaşma metninde, küresel ortalama sıcaklık artış limitinin 1,5 ila 2 derece arasında sınırlandırılması konusunda anlaşma sağlandı. Sera gazları emisyonunun düşürülmesi ile ilgili olarak ulusal düzeydeki planların beş yılda bir gözden geçirilmesini öngörülürken, gelişmekte olan ülkelerin bu alandaki mücadele için yılda en az 100 milyar dolar destek aktarması hedefleniyor. Buna ilişkin olarak;

- Başta kömür olmak üzere fosil yakıt döneminin sonuna yaklaştığımız bir dönemde, İklim değişikliğinin ekosistemler, insan da dahil olmak üzere tüm canlılar üzerinde giderek artan etkilerinden korunmak için bakanlığınızın yaptığı çalışmalar nelerdir?
- Türkiye müzakereler sürecinde önemli bir emisyon azaltım potansiyeli olduğunu belirterek bunu gerçekleştirmek için de 2020 sonrasında iklim fonlarından yararlanmak için ne gibi taleplerde bulunmuştur?
- Önemli bir enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji potansiyeline sahip Türkiye'nin önümüzdeki 15 yıl içerisinde rüzgâr, güneş ve jeotermal başta olmak üzere yenilenebilir enerjiyi öne çıkaran bir enerji politikası izlemesinin maliyeti, kömüre dayalı mevcut politikalardan daha mı maliyetlidir?
- Paris Anlaşması ışığında, Türkiye'nin hem iklim değişikliğiyle mücadelede kendi payına düşen sorumlulukları yerine getirebilmesi, hem de enerjide dışa bağımlılığı azaltmak için özellikle ithal kömüre dayalı termik santral projelerini, yani enerji politikalarını gözden geçirmesi ve yenilenebilir enerjiye dair hedeflerini yükseltmesi gerekmez mi? Bu doğrultuda bir çalışma yürütülmesi için bakanlığınızın yürüttüğü çalışmalar ne aşamada?
- 2013, 2014 ve 2015 yıllarında fosil yakıtlara verilen toplam teşvik miktarı kaç milyon ABD dolarıdır? Fosil yakıtlara verilen doğrudan veya dolaylı teşviklerin kaldırılması yönünde bir çalışma planlanmakta mıdır?

Cevaplar 1, 2, 3, 4, 5:

Uluslararası Enerji Ajansının 2013 yılı verilerine göre OECD ülkelerinin birincil enerji taleplerinin %80'inden fazlası fosil kaynaklı yakıtlarla karşılanmaktadır. Henüz elektrik üretimi haricinde fazla kullanım alanı bulunmayan yenilenebilir enerji kaynakları, fosil kaynaklı yakıtlara karşılık piyasa fiyatının üzerinde satın alma garantileri ve çeşitli finansal-mali teşvik mekanizmaları ile desteklenmektedir. İklim değişikliğinin ekosistemler üzerindeki etkileri Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından yürütülmektedir.

Türkiye, 30 Kasım - 12 Aralık 2015 tarihleri arasında Paris'te düzenlenen İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi kapsamında kurulan ve 2020 yılından itibaren yıllık 100 milyar dolar seviyesinde oluşturulacak olan Yeşil İklim Fonundan faydalanmak için görüşmeleri Hazine Müsteşarlığı aracılığıyla yürütmektedir.

Paris Anlaşması imzalanmadan önce, Türkiye İklim Değişikliği müzakereleri kapsamında kendi niyet edilmiş ulusal katkısını (Intended Nationally Determined Contributions - INDC) Birleşmiş Milletler'e sunmuş ve bu katkı metnine de yenilenebilir enerji hedeflerini derç etmiştir. Söz konusu katkı niyeti belgesinde enerji alanında yürütülmesi öngörülen plan ve politikalarda yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı elektrik üretim kapasitesinin artırılmasına yönelik hedeflere de yer verilmiştir. Söz konusu hedefler ile beraber 2009 yılında yayımlanan "Elektrik Enerjisi Piyasası ve Arz Güvenliği Strateji Belgesi" ve 2014'te kamuoyuyla paylaşılan "Ulusal Yenilenebilir Enerji Eylem Planı"nda belirtilen hedefler kapsamında

yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının artırılmasına yönelik çalışmalar yürütülmektedir.

Rüzgar, güneş ve jeotermal gibi yenilenebilir enerji kaynakları yüksek ilk yatırım maliyetlerinin yanı sıra, hem piyasa fiyatının üzerinde satın alma garantisine sahip olmaları hem de üretim öngörülerinin gerçekleşmeme olasılığı nedeniyle elektrik piyasalarında dengesizlik yaratmakta, şebeke yönetimini güçleştirebilmektedir. Ülkemizde kurulu/kurulması planlanan termik santrallerde başta doğalgaz olmak üzere yerli kömür ve ithal kömür gibi çeşitli fosil yakıtlar kullanılmaktadır. Başta arz güvenliğinin temini olmak üzere, baz yük santrallerinde kaynak çeşitliliğinin oluşturulması, ülkemizin hedeflemiş olduğu yenilenebilir kaynaklara dayalı kurulu kapasitenin regülasyonunun sağlanabilmesi ve daha düşük maliyetli bir ithal kaynak olması nedenleriyle, kömür yakıtlı termik santrallerinin kurulumu da önem arz etmektedir.

Yenilenebilir enerji alanındaki mevcut duruma bakıldığında, Ocak 2016 sonu itibarı ile Türkiye'nin elektrik enerjisi kurulu gücünün yaklaşık olarak 73.500 MW'a ulaştığı görülmektedir. Bu kurulu gücün yaklaşık 26.000 MW'ını hidrolik kaynağa dayalı üretim tesisleri, 4.500 MW'ın üzerinde bir rakamı rüzgâr enerjisine dayalı üretim tesisleri, 600 MW'ın üzerinde bir rakamı jeotermal enerjiye dayalı üretim tesisleri, yaklaşık 350 MW'ını biyokütle enerjisine ve atık ısıya dayalı üretim tesisleri ve 290 MW'ını güneş enerjisine dayalı üretim tesisleri oluşturmaktadır. Ocak 2016 sonu itibarı ile yenilenebilir kaynaklara dayalı üretim tesislerinin kurulu güce oranı yaklaşık %43'e ulaşmıştır. Ülkemizde 2015 yılındaki elektrik üretimimiz 259.690 GWh olarak gerçekleşmiş ve bu miktarın içerisindeki yenilenebilir enerji payı %32 olmuştur. 81.824 GWh'lik yenilenebilir grubuna ait üretim miktarının %82'si hidroelektriğe (66.903 GWh), %14'ünü rüzgâr enerjisine (11.552 GWh), %4'ünü jeotermale (3.369 GWh) dayalı üretim tesisleri karşılamaktadır.

Ülkemizde fosil yakıtlara özel olarak herhangi bir teşvik uygulanmamaktadır.

Sorular 6, 7, 8, 9, 10, 11:

- Çanakkale İlinde yapımı planlanan ve Önlisans başvuruları değerlendirilme aşamasında olan ithal kömürle enerji üretecek olan Biga Termik Santral Entegre Projesi Biga'da, başvurusunda yerli kömür ile üretim yapacağını belirten Evreşe Termik santrali Gelibolu'da, yine yerli kömür ile üretim yapacağını belirten Burak 2 Termik Santrali Gelibolu'da, İthal kömür ile üretim yapacağını belirten Güreci Termik Santrali Lapseki'de, ithal kömürle üretim yapacağını belirten Irmak Termik Santrali Ezine'de lisans başvurularında bulunmuşlardır. Bu başvurularda ÇED süreci işletilmemiş olanlar var mıdır? ÇED süreci işletilen başvuruların ÇED sonuçları nedir? Bahsi geçen işletmelerin, lisans almaları durumunda insan ve hayvan sağlığına yönelik olarak ne gibi etkileri olacağına dair her hangi bir çalışma yürütülmüş müdür?

- Proje geliştirme aşamasında yer seçimi için; aday sahanın topografyası, batimetrik özellikleri, ulusal enerji iletim şebekelerine göre konumu, aday sahanın yer aldığı coğrafi bölge ve iklim özellikleri, karayolları ve yerleşim merkezlerine göre konumu, arkeolojik ve kültürel varlıklar ile ilişkisi, doğal koruma alanları ve milli parkla olan ilişkisi, zirai ve sanayi durumu ve aday sahanın lojistik konumu gibi kriterlerin göz önünde bulundurulması gerekmez mi? Bu anlamda Çanakkale ili için yapılan başvurularda bu kriterler göz önüne alınmış mıdır?

- Çanakkale ilinde halen üretime devam eden Çan Termik Santrali yerli kömür ile, Biga ilçesinde faal durumda olan İçdaş Biga Termik Santrali ve İçDAŞ Elektrik Enerjisi Üretim ve Yatırım A.Ş. ithal kömür ile Kirazlıdere Termik Santrali'de ithal kömür ile Lapseki ilçemizde çalışmaktadır? Bu işletmelere lisans verilmesi aşamasında bölgenin ihtiyaçları, tarımsal potansiyeli ve sağlık istatistikleri göz önünde bulundurulmuş mudur? Bu çalışmalar yapılmış ise sonuçları nelerdir? Bu işletmeler faaliyete geçtikten sonra bahsi geçen işletmelerin, insan ve

hayvan sağlığına yönelik olarak her hangi bir çalışma yürütülmüş müdür? Bu santrallerin mevcut hava kalitesine yönelik etkileri periyodik olarak ölçümlenmekte midir? Hava kalitesine uzun vadeli etkileri hesaplanmakta mıdır?

- Önlisans alan Ağan TES Biga, Çan 2 Termik Santrali Çan, Kirazlıdere-2 Termik Santrali Lapseki, Karaburun II Termik Santrali Biga ve Karaburun Termik santralleri ithal kömür ile enerji üretmek üzere ön lisans almışlardır. Ülkemizin enerjide dışa bağımlılığını artıracak fosil yakıta dayalı bu projelerin yeniden incelenerek lisanslarının iptali yönünde bir girişimde bulunarak Çanakkale halkına müjdeli bir haber vermeyi düşünüyor musunuz? 09.01.2015 tarihinde Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanı Sayın M. Mehdi EKER, 54045643/610-7/57662 sayılı bir önergeye verdiği yanıtta, “5403 sayılı Toprak koruma ve Arazi Kullanım Kanunun 13. Maddesinde; “Mutlak Tarım Arazileri, Özel Ürün Arazileri, Dikili Tarım arazileri ve Sulu Tarım Arazileri tarımsal üretim amacı dışında kullanılamaz” denildiğinden, Sulu Mutlak Tarım Arazisi özelliği gösteren söz konusu bölgede (Biga Ovası) Termik Santral ve Sanayi Tesisi yapılma imkânı bulunmamaktadır.” demiştir. 09.01.2015 tarihinden sonra hükümetinizin bakanları yasaları farklı mı yorumlamaya başlamıştır da Biga Ovası’nda ve Çanakkale’nin mutlak tarım arazisi vasfı taşıyan ilçelerinde onlarca termik santrale önlisans ve lisans verilmiştir? Bakanlığınız yapılan başvurularla ilgili olarak 5403 sayılı yasadaki kesin hükümleri dikkate alacak mıdır?

- Çanakkale’de kurulması planlanan termik santrallerin denizde ve su kaynaklarında yaratacağı ısı kirliliğine dair bir teknik çalışma yapılmış mıdır?

- Çalışır durumda olan termik santraller ile birlikte Lisans ve Önlisanslarını alan ve önlisans değerlendirme aşamasında olan tesislerinde lisans alması durumunda Çanakkale’de faaliyete geçecek termik santraller yılda toplam kaç milyon ton kömür kullanacaktır? Büyük çoğunluğu ithal kömüre dayalı bu santraller üretime geçtiğinde yılda kaç milyon ton kömür ithal etmek gerekecektir? Bu işletmelerde günlük kaç milyon ton kömür yakılacaktır ve kaç ton kül ve cüruf çıkacaktır? Günlük gaz emisyon miktarları ne kadar olacaktır?

Cevaplar 6, 7, 8, 9, 10, 11:

Bilgi edinmek istenilen santrallerden Biga Termik Santral Entegre Projesi, Burak 2 Termik Santrali, Güreci Termik Santrali ve Irmak Termik Santrali’nin önlisans başvuruları değerlendirme aşamasında olup Evreşe Termik Santrali’nin önlisans başvurusu reddedilmiştir. Karaburun II Termik Santrali’nin lisansı sonlandırılmıştır. Ayrıca Ağan Tes Biga Santrali ve Kirazlıdere-2 Termik Santrali için önlisans; Çan 2 Termik Santrali ve Karaburun Termik Santrali için ise ilgili şirketlere üretim lisansı verilmiştir.

Elektrik piyasasına ilişkin ilgili mevzuat gereği, talep sahibi tüzel kişilere lisans verilebilmesi için mevzuatta belirlenen diğer yükümlülüklerin yanında, kurulması planlanan üretim tesisine ilişkin olarak, Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Yönetmeliği kapsamındaki çalışmaların da tamamlanarak, söz konusu projeler hakkında “ÇED Olumlu Kararı” veya “ÇED Gerekli Değildir” kararı alınması gerekmektedir.

Söz konusu projelerin çevreye etkileri bakımından ÇED mevzuatı kapsamındaki şartları yerine getirmemeleri durumunda lisans almaları ve proje yatırımlarını gerçekleştirmeleri söz konusu değildir. Ayrıca, Çevresel Etki Değerlendirmesi kapsamında, kurulması planlanan tesisler teknik olarak incelendiği gibi, “Halkın Katılımı Toplantısı” yapılarak üretim tesisinin kurulması planlanan bölgedeki vatandaşların görüşleri de dikkate alınmaktadır. ÇED Yönetmeliği kapsamındaki çalışmalar Çevre ve Şehircilik Bakanlığının uhdesinde bulunmaktadır.

Lisansların iptaline ilişkin olarak Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliğinin 27 nci maddesinde;

(1) Lisans sahibi tüzel kişilerin ilgili mevzuat hükümlerine aykırı davranması durumunda, fiilin niteliğine göre Kanunun 16 ncı maddesinde öngörülen yaptırımlar uygulanır.

(2) Üretim lisansı, mücbir sebep halleri ile lisans sahibinden kaynaklanmayan haklı sebepler dışında üretim tesisinin ilgili lisansta belirlenen inşaat süresi içerisinde kurulmaması veya kalan süre içerisinde kurulamayacağının tespit edilmesi hallerinde iptal edilir.

(3) Lisansı iptal edilen tüzel kişi, bu tüzel kişilikte yüzde on veya daha fazla paya sahip ortaklar ile lisans iptal tarihinden önceki bir yıl içerisinde görevden ayrılmış olanlar dâhil, yönetim kurulu başkan ve üyeleri, limited şirketlerde müdürler, lisans iptalini takip eden üç yıl süreyle, mevcut önlisansları kapsamındaki üretim lisansı başvuruları hariç olmak üzere, önlisans ve lisans alamaz, önlisans ve lisans başvurusunda bulunamaz, önlisans ve lisans başvurusu yapan tüzel kişiliklerde doğrudan veya dolaylı pay sahibi olamaz, yönetim kurullarında görev alamaz. Önlisans ve lisans başvurusundan sonra bir tüzel kişinin ortakları ve yönetim kurulu başkan ve üyeleri, limited şirketlerde müdürlerle ilişkin yasaklılık halinin olması halinde, bu aykırı durumun giderilmesi için doksan gün süre verilir. Aykırılığın giderilmemesi halinde ilgili başvuru Kurul kararı ile reddedilir.

(4) Bu maddede belirtilenler dışında, lisans iptali ile ilgili olarak Kanunun 16 ncı maddesi hükümleri uygulanır.

(5) Nükleer enerjiye dayalı üretim tesisine ilişkin inşaat lisansı ve/veya işletme lisansı başvurularının olumlu sonuçlanmaması ya da mevcut inşaat lisansı ve/veya işletme lisansının iptal edilmesi durumunda, ilgili üretim lisansı iptal edilir.” hükümleri amirdir.

Deniz kenarına kurulan ve soğutma suyu için deniz suyunu kullanacak olan tesislerin sualtı deşarj izinleri Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından verilmektedir. ÇED süreci kapsamında, ilgili yönetmeliğin öngördüğü kriterden fazla su kullanıp deşarj eden tesisler için ısı artışı çalışmaları teknik düzeyde yapılmaktadır.

Ayrıca konu ile ilgili olarak Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı’ndan alınan bilgi aşağıda özetlenmiştir;

Tarım topraklarının korunması, geliştirilmesi ve sürdürülebilir planlı arazi kullanımı konusundaki çalışmaların yapılması ile tarım arazilerinin izinsiz olarak amaç dışı ve yanlış kullanımlarının önlenmesi amacıyla Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından, 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu hazırlanmış ve 2005 yılında yürürlüğe girmiştir.

Söz konusu Kanununun 13 üncü maddesinde, mutlak tarım arazileri, özel ürün arazileri, dikili tarım arazileri ve sulu tarım arazilerinin tarımsal üretim amacı dışında kullanılamayacağı, ancak alternatif alan bulunmaması ve Toprak Koruma Kurulunun uygun görmesi şartıyla bu maddede sayılan istisnalar için tarım dışı kullanım taleplerine izin verilebileceği ifade edilmiştir. Yapılacak faaliyetten dolayı çevre tarım arazilerinin zarar görmesini engellemek amacıyla Toprak Koruma Projesi hazırlanmaktadır. Yine aynı Kanun kapsamında tarım arazilerinin izinsiz olarak amacı dışında kullanıldığının tespit edilmesi durumunda çeşitli yaptırımlar uygulanmaktadır. Mevcut santrallerin kurulumuna izin verilmesi aşamasında zirai durumu incelemesi yapılmış olup, verilen izinlerde de çevrede yer alan tarım arazilerinin olumsuz etkilenmemesi için “Toprak Koruma Projesi” hazırlanmıştır.